

KÖLCSEY FERENC GIMNÁZIUM

1063 Budapest, Munkácsy Mihály utca 26.

Telefon: +36-1-311-4684, Fax: +36-1-312-1459

E-mail: titkar@kolcsey-bp.hu Web: www.kolcsey-bp.hu

Helyi tanterv

Magyar nyelv és irodalom 9. évfolyam

A 9. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

9. évfolyamon: 1 óra nyelvtan, 2 óra irodalom

9. évfolyam MAGYAR NYELV

ÓRASZÁM: heti 1

TANÍTÁSI HÉT: 36

ÉVES ÓRASZÁM: 36

Témakör neve	Javasolt óraszám
MAGYAR NYELV	
I. Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció	5
II. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek	18
III. A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás	13
Összes óraszám:	36

I. Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció	5 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK – A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése – A kommunikáció jellemzőinek tudatosítása, hatékony alkalmazásának fejlesztése – A nyelv zenei kifejezőeszközeinek alkalmazása – A hallás utáni és a szóbeli szövegértési készség fejlesztése – Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása – Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben	

- Az önálló véleményalkotás, az önreflexió fejlesztése
- A kommunikáció tényezői
- A kommunikációs célok és funkciók
- A kommunikáció jelei
- A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályai
- A hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés

FOGALMAK

kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás); kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai funkció, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák); digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, a hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés, önéletrajz stb.

A kommunikáció fogalma, tényezői és funkciói A személyközi kommunikáció	1 óra	A formális és informális beszédhelyzetekben való viselkedés Megszólítások, magázódás, tegeződés, a kapcsolattartás formái A gesztusok és viselkedés, gesztusok és kultúrkörök
A nem nyelvi jelek	1 óra	
A tömegkommunikáció fogalma, típusai és funkciói A tömegkommunikáció hatása a gondolkodásra és a nyelvre	1 óra	A médiafüggőség, a virtuális valóság veszélyei A reklámok hatása nyelvhasználatunkra Az internet mint hiteles adatforrás; plágium; adatvédelem
Médiaműfajok	1 óra	
A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, az új digitális nyelv	1 óra	
II. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek	18 óra	

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak tudatosítása
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- Nyomtatott és digitális helyesírási segédletek használatának gyakorlása
- Kreatív nyelvi fejlesztés
- A nyelvi szintek, a nyelv alkotóelemei
- A szavak és osztályozásuk
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepe a kommunikációban
- A szószerkezetek
- A mondatrészek
- A mondatok csoportosítása
- Szórend és jelentés
- Nyelvi játékok, kreatív feladatok digitális programok használatával is

FOGALMAK

nyelvi szintek; a szó alkotóelemei (hang, fonéma, morféma); a szavak osztályozása, osztályozási szempontjai; szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma; mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző; vonzatok; mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat; szórend és jelentés összefüggései

A nyelv mint jelrendszer	1 óra	A jelnyelvek (pl.: a sikek jelelése)
A nyelvi szintek		Fonémák más nyelvekben. A magyar fonémák összevetése a tanult idegen nyelvek fonémáival
A magyar nyelv hangrendszere	2 óra	A hangok hangulata, hangszimbolika
Hangkapcsolódási szabályszerűségek	2 óra	A tőtípusok, illetve a toldalékok meghatározása, grammatikai funkcióik
A szavak felépítése, a szóelemek (szótő, képző, jel, rag)	1 óra	Néhány ismert szófaji rendszer bemutatása
A magyar nyelv szófaji rendszere:	2 óra	A szófajváltás, a többszófajúság
alapszófajok, mondatszók és viszonyszók		Rendszermondat, szövegmondat
A szószerkezetek (szintagmák)	2 óra	Mondatok elemzése szerkezeti rajzzal
		A szinteződés, tömbösödés a mondatban

A mondat fogalma és csoportosítási szempontjai	1 óra	
Az egyszerű mondat: az alany, az állítmány, a tárgy, a határozók, a jelzők	2 óra	
Az összetett mondat Az alárendelő összetett mondatok	2 óra	
A mellérendelő összetett mondatok	2 óra	
A többszörösen összetett mondatok	1 óra	
III. A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás	13 óra	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		
– A szövegről való tudás és gyakorlati alkalmazásának fejlesztése – A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban – A szövegelemző képességek fejlesztése – A szöveg fogalma, jellemzői – A szöveg főbb megjelenési formái, típusai, műfajai, korának és összetettségének jellemzői – A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek – A szövegértelelem összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje – Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői – Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás – A szóbeli és az írásbeli szövegértés és szövegalkotás fejlesztése – A helyesírási készség fejlesztése – Helyesírási szótárak használatának tudatosítása – A szövegolvasási típusok és szövegértési stratégiák – Szövegtípusok: digitális és hagyományos, folyamatos és nem folyamatos – Összefüggő szóbeli szöveg: felelet, kiselőadás, hozzászólás, felszólalás		

- A magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.
- Az esszé

FOGALMAK

szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet; szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz; szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím); szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv); nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés); intertextualitás, összefüggő szóbeli szövegek: előadás, megbeszélés, vita; a magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.; esszé

A szöveg fogalma. A szövegösszefüggés, a beszédhelyzet	1 óra	Szövegszemantika A szöveg és a szöveget kiegészítő, nem szövegszerű elemek (kép, ábra, táblázat, tipográfia) kapcsolata Szöveg és vizualitás: képversek, konkrét költészet Intertextualitás: a szövegek transzformációi (pl. mém)
A szöveg típusai, a szöveg szerkezete	2 óra	
A szövegkohézió (lineáris és globális)	2 óra	
A szöveg kifejtettsége	2 óra	
Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv)		
Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati színterek szerint	1 óra	
A legjellegzetesebb szövegtípusok, szövegfajták	2 óra	
Az esszé	1 óra	
A munka világához tartozó szövegek (a hivatalos levél típusai, önéletrajz, motivációs levél)	1 óra	
Az intertextualitás	1 óra	
A szövegfonetikai		

eszközök és az írásjelek szerepe a szöveg értelmezésében		
--	--	--

9. évfolyam IRODALOM

ÓRASZÁM: heti 2

TANÍTÁSI HÉT: 36

ÉVES ÓRASZÁM: 72

Témakör neve	Javasolt óraszám
IRODALOM	
I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	9
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	8
III. A görög irodalom	11
IV. A római irodalom	5
V. A Biblia mint kulturális kód	12
VI. A középkor irodalma	11
VII. A reneszánsz irodalma	16
Összes óraszám:	72

Irodalom	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	9 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Változatos lírai, kisprózai alkotások, szövegrészletek olvasása, közös értelmezése
- Szerző, előadó, terjesztő és befogadó változó viszonyrendszere: a művészetben való részvétel lehetőségei
- Nyelv és nyelviség az irodalomban: a képi és a hangzó nyelv, szóképek és retorikai alakzatok a hétköznapi és az irodalmi kommunikációban

FOGALMAK

művészet, szépirodalom, szórakoztató irodalom, irodalmi kommunikáció; szerző, alkotó, terjesztő, másoló, előadó, befogadó; befogadás, értelmezés, műnem, epika, líra, dráma, műfaj, monda, elbeszélés, regény, elbeszélő költemény, dal, himnusz, óda, elégia, metafora, hasonlat, költői megformáltság, történet, elbeszélés, lírai én, narrátor, beszélő, dialógus, monológ

A) Az irodalom és hatása	JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra
Karinthy Frigyes: A cirkusz	Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)
B) Szerzők, művek párbeszéde	JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal	
C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei	JAVASOLT ÓRASZÁM: 1 óra
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek)	Irodalom és film Agatha Christie: Tíz kicsi néger
D) Műnemi-műfaji rendszer	JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	8 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS CÉLOK

- A mítoszok kulturális jelentőségének megértése
- Hősök és archetípusok a kortárs kultúrában, pl. populáris filmen, videojátékban vagy képregényben
- Mítosz- és hóstípusok megkülönböztetése, felismerése. Mítoszok, mondák és népmesék
- Az archaikus, mitikus világkép és a kortárs világkép viszonyának mérlegelése
- Az alapvető emberi magatartásformák felismerése és azonosítása a mitológiai történetekben és eposzokban
- A vándormotívumok felismerése pl. vízözön, örök élet utáni vágy
- Irodalmi alapformák, műfajok és motívumok megismerése
- A történetmesélés formáinak elemzése, az elbeszélői nézőpontok és a narratív struktúra szerepének felismerése
- A görög kultúra máig tartó hatásának felismerése: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs.

FOGALMAK

szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvitas, mítosz, mitológia eredetmítosz, archaikus világ, archetípus

A) Az ősi magyar hitvilág	JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra
Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)	Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa)
Irodalom és mozgókép:	Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek)
Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)	Jankovics Marcell: Az égig érő fa (részlet)
B) A görög mitológia	JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra
A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése	További görög mítoszok:
Az olimposzi istenek	Hésziadosz: Istenek születése (részletek)
A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótauros)	Hésziadosz: Munkák és napok (részletek)
	A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában
C) Egyéb teremtésmítosz	JAVASOLT ÓRASZÁM: 1 óra
Babiloni teremtésmítosz (részlet)	
III. A görög irodalom	11 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Ismerkedés az ókori görög mitológiai történetekkel a törzsanyagban megjelöltek alapján
- Részleteket megismerése meg a homéroszi eposzokból
- Szemelvények megismerése a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból).
- A szerzőkhöz, illetve hőshöz kapcsolódó toposzok megismerése
- Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatásának, továbbélésének bemutatása többféle értelmezésben az irodalomban, képzőművészetben, filmben,
- Az ókori görög színház és dráma jellemzőinek, valamint a színház- és drámatörténetre gyakorolt hatásának megismerése
- A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése
- Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése
- Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában
- A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése
- Lehetőség szerint e szerzők valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása
- Különböző magatartásformák, konfliktusok, értékek és hibák (harmónia, mértéktartás,) felismerése; ezek elemzésével, értékelésével erkölcsi érzék fejlesztése.

FOGALMAK

eposz, eposzi konvenciók: prozódia, invokáció, enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter; dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés fogalmai, toposz, tragédia, komédia, dialógus, monológ, hármasság, akció, dikció, drámai szerkezet, exozódia, konfliktus, tetőpont, megoldás, kar, katarzis

A) Az epika születése	JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra
Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)	
B) A görög líra, az időmértékes verselés	JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra
Alkaios: Az állam hajója	Szemelvények az antik görög lírából
Alkaios: Bordal	
Szapphó: Aphroditéhez	
Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka	
Anakreón: Töredék a halálról	

Anakreón: Gyűlölöm	
C) A görög dráma	JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra
Színház- és drámatörténet:	Szophoklész: Oidipusz király
Szophoklész: Antigoné	Arisztophanész: Lüsizisztraté
IV. A római irodalom	5 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK – Szemelvények megismerése a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius művek, továbbá Catullus, Ovidius, Phaedrus művek vagy részletek. – A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése – Emberi magatartásformák azonosítása, értékelése a művek, illetve a szerzők portréi alapján; a horatiusi életelvek érvényességének vizsgálata; – Irodalmi műfajok, versformák megismerése; – A görög és római kultúra viszonyának értelmezése; – A római kultúra máig tartó hatásának felismerése (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás); FOGALMAK imitáció, dal, óda, elégia ekloga, episztola, strófaszerkezet, horatiusi alapelvek, ars poetica	
A) A polgárháborúk kora	2 óra
Catullus: Gyűlölök és szeretek	Catullus: Élünk, Lesbia
B) Augustus kora	3 óra
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor)	Vergilius: IV. ecloga
Vergilius: IX. ecloga	Horatius: Leuconoénak
Horatius: Thaliarchushoz	Horatius: Licinius Murenához
Ovidius: Átváltozások	
Pygmalion	
V. A Biblia mint kulturális kód	12 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Biblia felépítésének tanulmányozása, a szöveghagyomány jellemzőinek és jelentőségének megértése
- Szemelvények olvasása az Ó- és Újszövetségből: alapvető történetek, motívumok és műfajok megismerése
- Háttérismeretek a Bibliához mint az európai kultúra korokon és világnézeteken átívelő, alapvető kódjához
- Kitekintés a bibliai történetek későbbi megjelenéseire az irodalomban és más művészeti ágakban
- A bibliai hagyomány meghatározó jellege a szóbeli és írásos kultúrában: szókincsben, szólásokban, témákban, motívumokban
- A Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok eredete, tartalma

A Biblia hatástörténetét feltáró és megértető, önálló és csoportos kutatási és projektfeladatok

FOGALMAK

Biblia, Ószövetség, Újszövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta, kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis

A) Az Ószövetség (részletek)		JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra
a) Történeti könyvek		
Mózes első könyvéből részletek :	Szemelvények az Ószövetségből	
• Teremtéstörténet	Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban	
• József		
Mózes második könyvéből részletek:		
• Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat		
b) Tanító könyvek	Az Ószövetség és a film	
• Zsoltárok könyve (23., 42.)		
	Ridley Scott: Exodus vagy	
	Roger Young: Mózes	
	(vagy más Ószövetség-feldolgozás)	
	Az Ószövetség és a képzőművészet	
	(pl.: Michelangelo Buonarroti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)	
B) Újszövetség (részletek)		JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra
a) Az „örömhír”		

Máté evangéliumából részletek:	Szemelvények az Újszövetségből
Jézus Krisztus születése, megkeresztelése	Az Újszövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban
Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, A magvető példázata	Karinthy: Barabbás
- Passió-történet - Jézus feltámadása	Az Újszövetség és a film
Lukács evangéliumából (részletek):	Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)
- Az irgalmas szamaritánus - A tékozló fiú	Az Újszövetség és a képzőművészet
Pál apostol Szeretethimnusza	(pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarroti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály)
A középkor irodalma	11 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK - Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése - A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében - Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása - A korstílus fogalmának bevezetése; az irodalom és a társzművészetek kapcsolata - A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismételése - Szövegrészlet elemzése a középkor irodalmából az alábbi műfajok közül: vallomás, lovagi epika, legenda, himnusz - A középkori irodalom jellegének megismerése az ókeresztény és középkori szakaszban - A vallásos és világi irodalom együtthatásának megismerése - Az egyház irodalomra gyakorolt hatásának megértése - A kéziratos kor írási és olvasási szokásainak megismerése - Az antikvitás középkorra tett hatásának felismerése (pl. Vergilius-Dante) Dante és Villon életműve jelentőségének megértése	
FOGALMAK középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágáns költészet, nyelvemlék, szövegemlék, gesta, krónika, intelem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória, szimbólum, tercina, balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron	
A) Egyházi irodalom	JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra
a) Epika:	Umberto Eco: A rózsza neve

Szent Ágoston: Vallomások (részlet)	Szent Erzsébet legendája (részlet)
	Szent Margit legendája (részlet)
Halotti beszéd és könyörgés	Szent Gellért püspök legendája (részlet)
b) Líra	Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről
Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról	
Ómagyar Mária-siralom	
B) Lovagi és udvari irodalom	JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra
a) Epika	
Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)	Kálti Márk: Képes krónika (részlet)
	Irodalom és film
	Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp
b) Líra	
Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán	Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden
C) Dante Alighieri	JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra
Isteni színjáték – Pokol (részletek)	Irodalom és képzőművészet
	Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái
D) A középkor világi irodalma	JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra
vágánsköltészet	Irodalom és zene
Carmina Burana (részlet)	Carl Orff: Carmina Burana
François Villon: A nagy testamentum (részletek)	Irodalom és színház
	Szakácsi Sándor – Őze Áron: A cella
VI. A reneszánsz irodalma	16 óra
A, A humanista irodalom	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	
– Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése	
– A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében	
– Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak	

tanulmányozása

- A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata
- A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismételése
- Petrarca-szonett megismerése

a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése Janus Pannonius műveinek olvasásával és értelmezésével

FOGALMAK

reneszánsz, humanizmus, reformáció, szonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers

B, A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvi kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra

C, A reformáció világi irodalmából

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség) megismerése
- A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) megértése
- A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus megújulás jellemzőinek megismerése
- A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének megismerése

FOGALMAK

bibliafordítás, zsoltárfordítás, vitairat, vitadráma, jeremiád, fabula, dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia

D, Líra a reformáció korában

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása
- Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigrama, óda, elégia)
- Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos verselés alapjai
- Népköltészet, közköltészet és műköltészet a régi és klasszikus magyar irodalomban
- A szonett formai változása Shakespeare-nél
- A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével.

FOGALMAK

Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett

E, Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőinek, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, reflektálás Shakespeare drámaírói életművének hatására
- A színházi kultúra alapvető változásai a görög színházról a shakespeare-i színházig
- A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése
- Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembeesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése
- Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában
- A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése
- A törzsanyagban megjelölt művek egyikének feldolgozása
- Lehetőség szerint a szerző valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása

FOGALMAK

blank verse, commedia dell'arte, hármasszínház, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia

A) A humanista irodalom	JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra
a) Líra	Petrarca: Daloskönyv (részletek) Janus Pannonius: Galeotto Marziohoz Janus Pannonius: Búcsú Váradtól Janus Pannonius: Mars istenhez békességért Janus Pannonius: A saját lelkéhez
Petrarca: Pó, földi kérgem	
Portré: Janus Pannonius	
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete	
Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról	
b) Epika	
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella	Boccaccio: Dekameron (részletek)
B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése	JAVASOLT ÓRASZÁM: 1 óra

a) Bibliafordítások Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)	Irodalom és film Eric Till: Luther (részlet) Reményik Sándor: A fordító Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)
b) Zsoltárfordítások Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár	
c) Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)	Irodalom és film Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)
C) A reformáció világi irodalma	JAVASOLT ÓRASZÁM: 1 óra
a) Históriai énekek Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet)	Szemelvények a magyar reformáció irodalmából
b) Széphistóriák Gyergyai (Gergei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűz leányról (részletek)	
	A regény születése Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)
D) Líra a reformáció korában	JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra
a) Portré: Balassi Bálint	
Balassi Bálint: Egy katonaének	További Balassi-versek További Shakespeare-szonettek
Balassi Bálint: Borivóknak való	
Balassi Bálint: Adj már csendességet...	
Balassi Bálint: Hogy Júliára talál	
b) William Shakespeare: LXXV. szonett	

E) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában	JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia (vagy más feldolgozás) Irodalom és film Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Homérosz: Odüsszeia (részletek)
Szophoklész: Antigoné
Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből.
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)
François Villon: A nagy testamentum (részletek)
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi

MEMORITEREK

Homérosz: Odüsszeia (részlet)
Anakreón: Gyűlölöm azt...
Catullus: Gyűlölök és szeretek
Halotti beszéd és könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
Balassi Bálint: Adj már csendességet... (részlet)

Ajánlott olvasmányok
A. Huxley: <i>Szép, új világ</i>
Agatha Christie: Tíz kicsi néger vagy más műve(i)
Anatole France: <i>Angyalok lázadása</i>
Anthony Burgess: <i>Egy tenyér ha csattan</i>
Anthony Horowitz: <i>Kettes számú közellenség</i>
Apuleius: <i>Aranyszámár</i>
Assassin's creed – Testvériség, Reneszánsz, Titkos kereszties háború
Babits Mihály: <i>Jónás könyve</i>
Bédier: Trisztán és Izolda
Bernard Malamud: <i>A segéd</i>
<i>Biblia</i> (Ószövetség és Újszövetség – részletek)
Boccaccio: <i>Dekameron</i> (novellák)
Boris Vian: <i>Tajtékos napok</i>
Brunella Gasperini: <i>Mi és ők</i>
Calderón: Az élet álom
Camus: A pestis
Cecilia Randall: Hyperversum
Chadwick: A legnagyobb lovag
Cseh Tamás: <i>Hadiösvény</i>
D.H. Lawrence: <i>Szülők és szeretők</i>
Daniel Keyes: <i>Virágot Algernonnak</i>
Dante Alighieri: <i>Isteni színjáték (Pokol)</i> (részletek)
Douglas Adams: <i>Galaxis útikalauz stopposoknak</i>
Dragomán György: A fehér király
E. Knight: <i>Légy hű magadhoz</i>
E. O'Neill: <i>Amerikai Elektra</i>
Edna O'Brien: <i>Vidéki lányok</i>
Euripidész: <i>Médeia</i>

Euripidész: <i>Phaidra</i>
F. Dürrenmatt: <i>A nagy Romulus</i>
Franz Werfel: <i>Halljátok az Igét!</i>
G. Byron: <i>Káin</i>
Gárdonyi Géza: <i>Öreg tekintetes</i>
Gerard Durrell: <i>Állatkert a poggyászsóban</i>
Görög regék és mondák,
Greco Krisztián: <i>Vera</i>
H. Sienkiewicz: <i>Quo vadis</i>
H.G. Wells: <i>A láthatatlan ember</i>
H.G. Wells: <i>Az időgép</i>
Homérosz: <i>Íliász, Odüsszeia, részletek</i>
Isaac Asimov: <i>Alapítvány-trilógia</i>
Isaac Asimov: <i>Én, a robot</i>
J. Joyce: <i>Ulysses</i>
J. Racine: <i>Phaedra</i>
J. Updike: <i>Nyúlcsipő</i>
Juliette Benzoni: <i>Jeruzsálem lovagjai</i>
Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i>
Kosztolányi Dezső: <i>Nero, a véres költő</i>
L. Lawry: <i>Az emlékek őre (könyv és film)</i>
L. Ulickaja: <i>Médea és gyermekei</i>
Longosz: <i>Daphnisz és Chloé</i>
Mészöly Miklós: <i>Saulus</i>
Michael Ende: <i>Végtelen történet</i>
Mika Waltari: <i>Az ország titka</i>
Mika Waltari: <i>Szinuhe</i>
Mitológiai ábécé
Moldova György: <i>Negyven prédikátor</i>
Móra Ferenc: <i>Aranykoporsó</i>

Ottlik Géza: <i>Továbbélők</i>
Ovidius: <i>Átváltozások</i>
R. Bradbury: <i>451 Fahrenheit</i>
Rafael Abalos: <i>Grimpow</i>
Rejtő Jenő: <i>A három testőr Afrikában</i>
Rejtő Jenő: <i>A tizennégykarátos autó</i>
Rejtő Jenő: <i>Pizkos Fred, a kapitány</i>
Rick Riordan: <i>Percy és az olimposziak</i>
Rick Riordan: <i>Percy-sorozat (görög és római)</i>
Rideg Sándor: <i>Indul a bakterház</i>
Robert Graves: <i>Én, Claudius</i>
Salinger: <i>Rozsban a fogó</i>
Salinger: <i>Zabhegyező</i>
Shakespeare: <i>A vihar, Macbeth, Coriolanus, Szentivánéji álom</i> (szabadon választva az összes művekből)
Stanislaw Lem: <i>Solaris, Kiberiáda</i> (vagy egyéb művei)
Sue Townsend: <i>Adrian Mole titkos naplója</i>
Sütő András: <i>Káin és Ábel</i>
Szabó Árpád: <i>A trójai háború</i>
Szabó Árpád: <i>Az aranygyapjú</i>
Szophoklász: <i>Elektra</i>
Thomas Mann: <i>József és testvérei</i>
Tom Stoppard: <i>Rosencrantz és Guildenstern halott</i>
U .Eco: <i>A rózsza neve</i>
V. Pelevin: <i>Generation 'P'</i>
Varró Dániel: <i>Túl a Maszat-hegyen</i>
Walter M. Miller Jr: <i>Hozsánna néked, Leibovitz</i>
Walter Scott: <i>Ivanhoe</i>
Filmek

A hetedik pecsét
Ahogyzetszik
A Gyűrűk Ura
Antigone, 1961
A rózsaneve
Arthur király (Clive Owen-féle)
Excalibur
Exodus (Christian Bale)
Fehérlófia
Gyalog galopp
Hamlet (National Theatre)
Hamlet, 1990
Idővonal (2003-as film)
Ivanhoe, 1952
Jézus Krisztus szupersztár
Lear király
Lovagregény
Lucy
Macbeth, 2015
Mennyei királyság
Napfivér, Holdnővér
Noé (Russel Crowe)
Othello, 1995
Robin Hood (Russel Crowe)
Rómeó és Júlia, 1968
Rosencrantz and Guildenstern Are Dead

Sok hűhó semmiért , 1993
Szentivánéji álom , 1999
Thor
Trisztán és Izolda
Trója